

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Henna Kallio & Joanna Lehtonen

Kieli- ja kulttuuriopettajien (KIKU) työhön liittyvät kokemukset Seinäjoen kaupungin päiväkodeissa

Opinnäytetyö

Kevät 2024

Sosionomin tutkinto-ohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Henna Kallio ja Joanna Lehtonen

Työn nimi: Kieli- ja kulttuuriopettajien (KIKU) työn liittyvät kokemukset Seinäjoen kaupungin päiväkodeissa

Ohjaaja: Taja Kiiskilä, lehtori

Vuosi: 2024

Sivumäärä: 36

Liitteiden lukumäärä: 1

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvata Seinäjoen varhaiskasvatusryhmissä toimivien kieli- ja kulttuuriopettajien (KIKU) työtä sekä heidän kokemuksiaan työstä. Tavoitteena on kuvata yleisesti kieli- ja kulttuuriopettajien työtä sekä kuulla heidän kokemuksiaan työtehtävistä. Lisäksi haluamme tuoda ilmi opettajien käyttämiä opetus- ja kielenkehityksen arviointimenetelmiä.

Tutkimusaineiston keruu toteutettiin Teams-haastatteluna ja haastattelumenetelmänä käytimme teemahaastatteluna. Haastatteluun osallistuivat kieli- ja kulttuuriopettajat sekä opinnäytetyöntekijät. Haastattelu litteroitiin, teemoiteltiin sekä värikoodattiin tutkimustulosten analysointia varten. Aineiston analysoinnissa muodostui yhteensä yksitoista teemaa, joita käsittelemme tarkemmin.

Kiku-opettajat ovat työssään varhaiskasvatuksen henkilökunnan lisäresurssina ja tukena kasvatustilanteissa. Opettajat toteuttavat työssään inklusiivista toimintatapaa ja tarkoituksena on lisätä maahanmuuttajataustaisten lasten osallisuutta lapsiryhmässä sekä opettaa samalla uutta kieltä. Opettajat ovat koonneet Seinäjoen kaupungin varhaiskasvattajille yhteisen kiku-kansion, johon on koottu S2-materiaalia ja muuta hyödyllistä materiaalia maahanmuuttajataustaisten lasten kanssa työskentelyyn. Kiku-opettajien työ on koettu tärkeäksi ja he ovat saaneet kiitosta lasten vanhemmilta sekä päiväkodin henkilökunnalta.

¹ Asiasanat: varhaiskasvatus, suomi toisena kielenä (S2), maahanmuuttajat, kielikasvatus, monikulttuurisuus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Bachelor of Social Services

Authors: Henna Kallio and Joanna Lehtonen

Title of thesis: Experiences of the work of language and culture teachers (KIKU) in the day care centres of the City of Seinäjoki

Supervisor: Taja Kiiskilä, Senior Lecturer

Year: 2024

Number of pages: 36

Number of appendices: 1

The purpose of the thesis was to describe the work of language and culture teachers (KIKU) working in early childhood education groups in Seinäjoki, as well as their experiences of the work. The aim was to describe the work of language and cultural teachers in general and to learn about their experiences of work tasks. In addition, the teaching and language development assessment methods used by teachers were highlighted.

The research data collection was performed as a Teams interview and as an interview method theme interview was used. The interview was attended by language and culture teachers as well as the authors of the thesis. The interview was transcribed, themed, and color-coded for analysis of the research results. In the analysis of the material, a total of eleven themes were formed, which were discussed in more detail.

KIKU teachers are an additional resource and support for early childhood education staff in educational situations. Teachers implement an inclusive approach in their work and the aim is to increase the inclusion of children with an immigrant background in a group of children, while teaching a new language at the same time. The teachers have compiled a KIKU folder for early childhood educators in Seinäjoki, which contains S2 material and other useful material for working with children with an immigrant background. The work of the KIKU teachers has been considered important and they have received praise from the children's parents and the staff of the day care centres.

¹ Keywords: early childhood education, Finnish as a second language (S2), immigrants, language education, multiculturalism

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	1
Thesis abstract	2
SISÄLTÖ	3
JOHDANTO	5
1 SUOMI TOISENA KIELENÄ -OPETUS VARHAISKASVATUKSESSA	7
1.1 Varhaiskasvatus	7
1.2 Suomi toisena kielenä -opetus	8
1.3 Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa	9
1.4 Inklusiivinen varhaiskasvatus	10
1.5 Seinäjoen varhaiskasvatussuunnitelma	11
2 KIKU-OPETTAJAT SEINÄJOELLA	12
2.1 Kieli ja kulttuuri opettajan työ Seinäjoella	12
2.2 Hanke	12
2.2.1 Tarve hankkeelle	13
2.2.2 Hankkeen tavoite	13
2.2.3 Hankkeen toteutustapa	13
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	15
3.1 Yhteistyötaho	15
3.2 Tarkoitus ja tavoite	15
3.3 Laadullinen tutkimus	15
3.4 Aineiston keruu	16
3.5 Aineiston analysointi	17
3.6 Aineiston eettisyys ja luotettavuus	18
4 TUTKIMUSTULOKSET	19
4.1 Taustatietoa & päiväkodit	19
4.2 Työ, kokemukset & hanke	19
4.3 Käytetty materiaali ja keinot	21
4.4 Lapsen tuki & osallisuus	22

4.5 Perheen ja työntekijän tuki	24
5 POHDINTA & JOHTOPÄÄTÖKSET	26
5.1 Johtopäätökset.....	26
5.2 Pohdinta	28
5.3 Sosionomin kompetenssit	30
5.4 Jatkotutkimukset.....	31
LÄHTEET	33
LIITTEET	36

JOHDANTO

Suomi monikielistyy kovaa vauhtia, kun maailma globalisoituu (Sanomapro, 2021). Tämän myötä Suomessa elää yhä enemmän monikielisiä perheitä ja sen seurauksena muodostuu tarve suomen kielen opetukselle. Suomi toisena kielenä (S2) -opetus on tärkeää lapsille, jotka puhuvat äidinkielenään jotain muuta kieltä kuin suomea. Opetuksen tarkoituksena on kehittää oppilaan kielitaitoa niin, että oppilas voi olla täysvaltainen jäsen niin yhteiskunnassa kuin myös koulussa. S2-opetuksen myötä oppilas pystyy opiskelemaan koulussa suomeksi ja pärjää suomen kielellä myös koulun ulkopuolella. S2-opetuksessa opetetaan myös kulttuurituntemusta sekä tuetaan lapsen monikielistä identiteettiä.

Käytämme opinnäytetyössämme lyhenteitä. Kieli- ja kulttuuriopettajasta käytämme KIKU-opettajaa. KIKU lyhenne tulee sanoista kieli ja kulttuuri. Lisäksi käytämme lyhenteitä S2 (suomi toisena kielenä), vaka (varhaiskasvatus) ja vasu (varhaiskasvatussuunnitelma).

Seinäjoen asukkaista 3,5 prosenttia on vieraskielisiä (Välimäki, 2023). Tilastokeskuksen (2011) mukaan Suomessa määritellään vieraskieliseksi henkilö, joka puhuu äidinkielenään muuta kieltä kuin suomea, ruotsia tai saamea. Lähivuosina Seinäjoella vieraskielisten osuus on ennusteen mukaan nousemassa noin viiteen prosenttiin. Elinvoimajohtaja Erkki Välimäki (2023) kertoo, että maahanmuuton taustalla on monta tekijää, joista opiskelu ja työ ovat merkittävimmät tekijät. Seinäjoella on myös lisätty maahanmuuttajien palveluita kasvavan kysynnän myötä. Ukrainan sodan vaikutus alkaa näkyä myös varhaiskasvatuksessa lisääntyvän suomen kielen opetuksen tarpeena (Opetushallitus, 2022). Ukrainasta saapuu paljon lapsia Suomeen varhaiskasvatuksen piiriin, jotka eivät osaa valtakieltä. Tavoitteena on, että Ukrainasta tulleet lapset pääsisivät mahdollisimman nopeasti mukaan varhaiskasvatukseen, jotta lapselle saadaan luotua turvallisuuden sekä välittämisen tunne. On tärkeää, että lapsella säilyisi päivässä selkeät rutiinit ja hän saisi elää mahdollisimman hyvää ja normaalia elämää Suomessa. Lisäksi kulttuurien huomioon ottaminen on tärkeää.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvata Seinäjoen varhaiskasvatusryhmissä toimivien KIKU-opettajien työtä sekä heidän kokemuksiaan työstä. Tavoitteena on kuvata yleisesti KIKU-opettajien työtä sekä kuulla heidän kokemuksiaan työtehtävistä. Lisäksi haluamme

tuoda ilmi opettajien käyttämiä opetus- ja kielenkehityksen arviointimenetelmiä, joita opettajat käyttävät opetuksessaan.

1 SUOMI TOISENA KIELENÄ -OPETUS VARHAISKASVATUKSESSA

1.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, hoidon ja opetuksen muodostama kokonaisuus, joka painottuu vahvasti pedagogiikkaan ja se on osa suomalaista koulutusjärjestelmää (OPH, i.a.). Varhaiskasvatuksen tehtävänä on muun muassa tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista, edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjäytymistä sekä tukea huoltajia lapsen kasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvat 0–6-vuotiaat.

Varhaiskasvatusta toteutetaan valtakunnallisen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta, joka on varhaiskasvatuslain perusteella Opetushallituksen luoma valtakunnallinen määräys (OPH, 2022, s. 9, 25–26). Varhaiskasvatussuunnitelmaan (vasu) kuuluu kolme osaa, jotka ovat valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma, paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma sekä lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma. Lasten laaja-alaisen osaamisen pohja luodaan varhaiskasvatuksessa. Vasun perusteisiin on laadittu laaja-alaisen osaamisen alle kuusi kohtaa: 1. ajattelu ja oppiminen, 2. kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, 3. itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, 4. monilukutaito, 5. digitaalinen osaaminen sekä 6. osallistuminen ja vaikuttaminen.

Lasten ajattelu ja oppiminen kehittyvät mielikuvituksellisissa leikeissä sekä vuorovaikutuksessa muiden kanssa (OPH, 2022, s. 26–29). Lapset ihmettelevät paljon ympäristöään ja oivaltavat erilaisia asioita. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ohjaavat lapsia tutustumaan eri kieliin ja kulttuureihin. Vaka-opettajat toimivat esimerkkeinä myönteisessä kohtaamisessa eri kieliä ja kulttuureja kohtaan. Omatoiminen pukeminen, syöminen sekä omista tavaroista huolehtiminen kuuluvat itsestä huolehtimiseen sekä arjen taitoihin. Tunteiden ilmaisu ja nimeäminen ovat myös isossa roolissa varhaiskasvatuksessa. Monilukutaito on tärkeää ja siihen kuuluvat kuvanlukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito sekä peruslukutaito. Suuressa roolissa nykyistä yhteiskuntaa on digitaaliset taidot, joita harjoitellaan lasten kanssa varhaiskasvatuksessa. Mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihin sekä kuulluksi tuleminen kuuluvat jokaisen lapsen oikeuksiin.

1.2 Suomi toisena kielenä -opetus

Suomi toisena kielenä -opetus on maahanmuuttajalapselle annettavaa tavoitteellista säännöllistä ja jatkuvaa suomen kielen opetusta (Halme & Vataja, 2011, s. 24). Opetuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen monikulttuurista identiteettiä, rakentaa pohjaa toiminnalliselle kaksikielisyydelle sekä kehittää lapsen tietoisuutta kulttuurista lapsen omaa äidinkieltä ja kulttuuria unohtamatta. Kriteerinä opetukselle käytetään kielitaidon tasoa eli se on tarkoitettu lapsille, joiden suomen kielen taito ei ole kaikilla osa-alueilla äidinkielen tasoinen.

Kieli on tärkeä kommunikoinnin väline niin aikuisilla kuin lapsillakin. Kielen avulla jäsenämme esimerkiksi ajatuksiimme, arkeamme, maailman kuvaamme ja näkemyksiämme (OPH, 2014). Varhaiskasvatus iässä kielestä tulee enenevässä määrin väline, jonka avulla lapset ilmaisevat itseään, ajattelevat sekä kommunikoivat. On tärkeää, että lapsen kiinnostusta ja uteliaisuutta ylläpidetään puhuttua kieltä, kirjoittamista ja lukemista kohtaan erilaisin keinoin. Esiopetuksessa kielellistä ja kulttuurillista taustaa kunnioitetaan ja sen jatkuvuutta tuetaan. Suomen kielen oppimista voi tukea monella eri tavalla. Havaittuja tukikeinoja on esimerkiksi lapsen kaverisuhteet vertaisryhmässä, aikuisjohtoinen toiminta, ohjattu leikki (Kuusisto, 2010, s. 89). Lisäksi apuna voi käyttää kommunikointia tukevat arkisia asioita kuvaavat kuvakortit, tukiviittomat, osoittaminen, elehtiminen, sekä arjen toimintojen ja esineiden nimeäminen. Jatkovaa toistoa on pidetty myös tärkeänä sekä riittävän hidastempoista ja selkokielistä puheen tuottamista.

Suomen kielen oppimiseen vaikuttavat lapsen äidinkielten määrä ja niiden hallinta (Gyekye & Ruponen, 2022, s. 248). Myös sillä on suuri merkitys lapsen suomen kielen oppimiseen, mitä kieltä hänen kotonansa käytetään. Lapsi kykenee omaksumaan kahta tai useampaa äidinkieltä, jos huoltajat ovat erikielisiä ja he käyttävät lapselle puhuessa omia äidinkieliään. 1–2-vuotias lapsi käyttää kommunikointiin ilmeitä ja eleitä. 1,5-vuotias lapsi osaa tuottaa muutamia kymmeniä sanoja ja lapsi ymmärtää puhetta sekä ymmärtää noudattaa lyhyitä käskyjä (Aivoliitto, i.a.). Mitä lähemmäs mennään toista ikävuotta, puheen ja kielen oppiminen laajentuu nopealla tahdilla. Kaksivuotiaan lapsen kielessä on noin 200 merkityksellistä sanaa sekä hän pystyy yhdistellä sanoja lyhyiksi lausahduksiksi. 2–5-vuotias lapsi taas osaa tuottaa sanoja useista eri sanaluokista ja puhe on ymmärrettävää. Kielen opettelu vaatii paljon toistoa ja opittavalle sanalle tulee olla jokin merkitys eli lapsen tulee

kuulla sana useaan kertaan ja merkitys syntyy, kun puhutaan opittavasta sanasta siihen liittyvässä asiayhteydessä (Gyekye & Ruponen, 2022, s. 251). Vieraskielinen lapsi oppii uutta kieltä arjessa esiintyvien tuttujen sanojen toiston myötä mutta lapsi tarvitsee myös laajempaa sanavarastoa. Tämän vuoksi lapsen kielen oppimista tehostetaan tietoisesti varhaiskasvatuksen henkilön tuella. Opetuksessa mallinnetaan tavoitteellisesti sanoja, fraaseja, käsitteitä ja niihin luodaan yhteyksiä. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee opettaa vieraskieliselle lapselle suomen kieltä siten, että henkilöstön antama malli on hyvä ja oikea kielellinen.

1.3 Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa

YK:n lasten oikeuksien sopimuksen mukaan lapsen oikeudet koskevat kaikkia lapsia ilman minkäänlaista lapsen tai hänen vanhempiansa rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, uskontoon, kieleen, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen, sosiaaliseen tai etniseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuuteen, syntyperään tai muuhun seikkaan perustuvaa erottelua (Unicef, i.a.). Lisäksi sopimuksen 29. artiklan mukaan lasten koulutuksessa tavoitteena tulee olla kunnioituksen edistäminen lasten vanhempia, omaa sivistyksellistä identiteettiä, kieltä ja arvoja kohtaan sekä myös lapsen asuin- ja synnyinmaan kansallisia arvoja sekä hänen omastaan poikkeavia kulttuureja kohtaan. Sopimuksen tavoitteena on kasvat-
taa lapsia, jotka pystyvät elämään vastuullisesti yhteiskunnassa.

Maahanmuuttajataustaisten lasten kotoutuminen on heidän elämässään keskeinen asia, jota pyritään tehostamaan varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen osallistumisella (Kivijärvi, 2011, s. 274). Varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen sosiaalisia suhteita, suomalaisen kulttuuriin tutustumista sekä annetaan suomen kielen opetusta. Lisäksi on hyvin tärkeää keskustella maahanmuuttaja taustaisen lapsen huoltajien kanssa suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteista ja periaatteista samalla huomioiden lapsen ja perheen kulttuuriset erityispiirteet ja heidän oma äidinkieltensä. Varhaiskasvatuksella on merkittävä rooli perheen tutustuessa uuteen asuinmaahan, sillä se saattaa olla perheen ensimmäinen, ja joissain tapauksissa ainoa keino sopeutua yhteiskuntaan (Kangas, Lastikka & Karlsson, 2021 s. 121–124). Lapsi saattaa kokea uudessa maassa esimerkiksi kilpailua asemastaan, jolloin varhaiskasvattajien rooli ja tuki ovat hyvin tärkeitä lapsen elämässä. Uuteen maahan ja uuteen päiväkotiin tullessa eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset viihtyvät

usein mieluummin leikeissä itsekseen. Kielellisen ja sosiaalisen kehityksen kannalta heille olisi kuitenkin erityisen tärkeää sosiaaliset leikit, kuten erilaiset roolileikit toisten lasten kanssa.

Maahanmuuttajataustaisia perheitä voi tulla useista eri maista, jolloin kielimuuri on mahdollinen. Lapsen huoltajan kanssa ei välttämättä löydy yhteistä kieltä, jolloin tulkkauspalvelut ovat mahdollisia käyttää. Perheellä sekä viranomaisella on oikeus tulkin käyttöön (Kivijärvi, 2011, s. 249). Tulkin avulla lapsen huoltajat ymmärtävät varhaiskasvatuksen tavoitteet ja varhaiskasvatuksen henkilökunta pystyy perheen kanssa keskustella perheen tavoista, totumuksista sekä lapsesta yleisesti. Vaikka lapset oppivat uuden kielen usein nopeammin kuin hänen vanhempansa, ei lasta saa kuitenkaan käyttää tulkina tapaamisissa.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tavoitteena maahanmuuttajataustaisen lapsen kielenkehityksessä on toiminnallinen kaksikielisyys (Halme & Vataja, 2011, s. 21). Toiminnallisella kaksikielisyydellä tarkoitetaan sitä, että lapsi pystyy puhumaan, ymmärtämään sekä ajattelemaan kahdella kielellä ja hän osaa automaattisesti vaihtaa niitä, vaikkei samantasoista osaamista uuden kielen ja äidinkielen välillä ole vielä saavutettu. Eerola-Pennasen (2016, s. 239–240) mukaan monikulttuurisen kasvatuksen vastakohta on yksikulttuurinen kasvatusta, jossa kasvatusta toteutetaan pääosin valtakulttuurin näkökulmasta. Siihen liittyy esimerkiksi kasvatuksen ja opetuksen rakenteet, opetussuunnitelma, opetusmateriaalit ja pedagogiset käytännöt. Monikulttuurisessa kasvatuksessa ei ole yhteistä käytettyä määritelmää.

1.4 Inklusiivinen varhaiskasvatusta

Inklusiivisuus tarkoittaa yhdenvertaista, syrjimätöntä sekä kaikkia osallistavaa ja mukaan ottavaa toimintatapaa (Työterveyslaitos, i.a.). Varhaiskasvatusta laissa on määritelty varhaiskasvatusta tavoitteiksi tukea lapsen oppimista edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellista tasa-arvon toteutumista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti (Varhaiskasvatusta laki 540/2018). Inklusiiviseen kasvatukseen kuuluu moninaisuuden arvostus sekä lapsen oikeus osallistua, oppia sekä rakentaa sosiaalisia suhteita ja yhteisöllisyyttä (Viitala, 2016, s. 51). On olennaista kiinnittää huomiota ympäristöön ja erilaisuutta

aiheuttavien tekijöiden poistamiseen, jolloin periaate on se, ettei lapsen tarvitse muuttua, vaan ympäristön (esim. päiväkotiryhmän) tulee muuttua.

Lapset viettävät varhaiskasvatuksessa ison osan päivästään, joten siellä vietetty aika on hyvin merkittävä sisällöllisesti (Hermanfors, 2017, s. 91–92). Varhaiskasvatuksessa puhutaan sosiaalisesta oppimisesta, kun lapset oppivat toisiltaan. Tavoitteena on myönteinen näkemys toisista sekä lasten erilaisuuden hyväksyminen. Inklusiossa lapset nähdään ensisijaisesti lapsina, heitä ei erotella toisista eikä keskitytä johonkin lapsen yhteen ominaisuuteen, kuten vammaan tai kielen kehityksen tarpeeseen. Moninaisuuden kunnioittaminen on poikkeavuuksia luovien normien kyseenalaistamista. Nykyisin kasvatuksessa lasten moninaisuus on normi eikä poikkeus.

1.5 Seinäjoen varhaiskasvatussuunnitelma

Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma kulkee nimellä Meirän Vasu. Vasussa on määritelty varhaiskasvatustilanteita, Seinäjoen päiväkoteihin liittyviä asioita (vuoro- ja iltahoito, vaka-keskus, päivähoito, esiopetus jne.), oppimisen alueet, pedagogisen toiminnan viitekehys ja paljon muuta varhaiskasvatukseen liittyvää materiaalia (Meirän Vasu, 2017, s. 3–5). Meirän vasu on Seinäjoella painoarvoltaan tärkein varhaiskasvatusta ohjaava asiakirja.

Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma Meirän vasussa on otettu kulttuuriset ja kielelliset rikkaudet huomioon (Meirän Vasu, 2017, s. 19–20). Seinäjoella panostetaan siihen, että lapset kasvavat kulttuurisesti, katsomuksellisesti ja kielellisesti moninaisessa ympäristössä. Varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeänä sosiaalisten- ja vuorovaikutustilanteiden osaamista sekä kulttuurista osaamista. Toimiva vuorovaikutus edellyttää kulttuurin ja katsomuksellisten taustojen ymmärtämistä sekä niiden kunnioittamista ja tätä voidaan opetella eri kulttuureista ja katsomustaustaisten ihmisten.

2 KIKU-OPETTAJAT SEINÄJOELLA

2.1 Kieli ja kulttuuri opettajan työ Seinäjoella

Seinäjoelle palkattiin hankkeen myötä neljä KIKU-opettajaa (M. Riskumäki, henkilökohtainen tiedonanto, 8.11.2022). Opettajista kaksi työskenteli kiertävinä useissa päiväkodeissa ja yhdellä kiertävällä opettajalla voi olla kymmenen eri päiväkotia. Kiertävien opettajien päiväkodeissa on vähemmän S2-lapsia, jolloin siellä ei tarvita niin sanotusti pysyvää KIKU-opettajaa. Pysyviä opettajia oli myös kaksi ja he toimivat päiväkodeissa missä suuri osa on eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia. Kiertävillä opettajilla oli useassa yksikössä yhteensä noin 50–60 lasta ja pysyvillä opettajilla oli noin 30–35 lasta kahdessa yksikössä.

KIKU-opettajien työnkuvana ei ole pelkästään suomen kielen opetus, vaan he auttavat myös lapsia ryhmäytymään sekä muodostamaan kaverisuhteita. (M. Riskumäki, henkilökohtainen tiedonanto, 8.11.2022). KIKU-opettajat ovat lisäresurssina lapsiryhmissä, joissa he opastavat ja tukevat suomen kielen opetuksen lisäksi kaikessa, mikä kehittää inklusiivista opetusta. Lisäksi opettajat tukevat tasa-arvon toteutumista eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten opetuksessa. KIKU-opettajien määrä päiväkodeissa riippuu siitä, kuinka paljon päiväkodissa on eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia.

2.2 Hanke

Seinäjoki on hakenut vuosille 2022–2023 valtion erityisavustusta varhaiskasvatuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen (M. Riskumäki, henkilökohtainen tiedonanto, 21.11.2022). Erityisavustus myönnettiin ja hanke saatiin alkuun. Hankerahalla palkattiin neljä kieli ja kulttuuri opettajaa toimimaan Seinäjoen alueen varhaiskasvatuksen eri toimipisteillä. KIKU-opettajat käyvät kaikissa päiväkodeissa, missä on eri kieli ja kulttuuritaustaisia lapsia.

2.2.1 Tarve hankkeelle

Seinäjoella eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten määrä kasvaa jatkuvasti ja heidän osuutensa tuen tarpeessa olevista lapsista on lisääntynyt runsaasti viime vuosina (M. Riskumäki, henkilökohtainen tiedonanto, 21.11.2022). Hankkeen tarkoituksena on tukea eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten tasa-arvoisuutta ja tarjota tarpeita ja edellytyksiä vastaavaa opetusta. Tarkoituksena on tukea myös kasvattajia paremmin. Kasvattajat saivat enemmän tietoa kieli- ja kulttuuri-identiteetin kehittymisen merkityksestä ja keinoja lasten tukemiseen kolmen tason mukaan. Lisäksi tarvitaan materiaaleja opetukseen ja oppimisympäristöjen rikastamiseen sekä niiden käytön perehdytystä ja apua toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Tasa-arvon tukeminen on tärkeä osa hanketta. Syrjäytymisen estämiseksi on tärkeää vahvistaa suomen kielen taitoa varhaisessa vaiheessa, että tunne- ja kaveritaidot kehittyvät sekä arki ja oppiminen on sujuvaa.

2.2.2 Hankkeen tavoite

Hankkeen tavoitteena on tukea lasten suomen kielen oppimista, parantaa oppimisedellytyksiä, ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia ja syrjäytymistä, jolloin eri kieli- ja kulttuuritaustaisen lapsen ja perheen osallisuus ja yhteenkuuluvuuden tunne ryhmässä lisääntyy (M. Riskumäki, henkilökohtainen tiedonanto, 21.11.2022). Huoltajien osuutta vahvistetaan lapsen kielenkehityksen tukemisessa. Oppimisympäristöt muokataan kielitietoiseksi ja kielenkehitystä tukeviksi. Lisäksi kehitetään ja vakiinnutetaan hyviä inklusiivisia käytänteitä, jotka vastaavat lasten kehityksen ja tuen tarpeeseen.

2.2.3 Hankkeen toteutustapa

Hankkeessa palkattiin neljä kieli- ja kulttuuriopettajaa, jotka toimivat S2-koordinaattorin johdolla (M. Riskumäki, henkilökohtainen tiedonanto, 21.11.2022). Kahdella KIKU-opettajalla oli molemmilla kaksi päiväkotia, joissa on paljon eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia. Kaksi muuta opettajaa ovat kiertäviä ja käyvät muissa Seinäjoen päiväkodeissa. Lisäksi opettajat tukevat päiväkodin muita kasvattajia omalla toiminnallaan, jotta kasvattajat pystyvät itsenäisesti tukemaan eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia sekä heidän perheitään suomen kielen oppimisessa sekä ryhmäytymisessä ja kaverisuhteiden luomisessa. KIKU-

opettajat osallistuvat päiväkotien pedapalavereihin ja tuovat kasvattajille tietoon eri ideoita ja toimintatapoja lasten suomen kielen harjoitteluun. Päiväkodissa kasvattajat suunnittelevat ja toteuttavat KIKU-opettajien ideoiden pohjalta toimintaa omien lapsiryhmien tarpeiden mukaan. Leikki on yksi tärkeimmistä toimintatavoista suomen kielen opettamisessa. Varhaiskasvattajat miettivät yhdessä KIKU-opettajien kanssa parhaat toimintatavat ryhmälle päivän kaikkien tilanteiden kautta. Esimerkiksi kuvakortit ovat hyvä tapa ohjata eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia arjen toiminnoissa. Varhaiskasvatuksen opettajille järjestetään koulutuksia S2-opetukseen liittyen.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Yhteistyötaho

Opinnäytetyömme on tehty yhteistyössä Seinäjoen kaupungin kanssa. Seinäjoen kaupunki on anonut valtion erityisavustusta varhaiskasvatuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen vuosille 2022–2023 (M. Riskumäki, henkilökohtainen tiedonanto, 8.11.2022). Avustus on kohdennettu eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten inklusiivisen opetuksen kehittämiseen varhaiskasvatuksessa. Seinäjoella toimii avustuksen myötä neljä KIKU-opettajaa Seinäjoen varhaiskasvatuksessa. KIKU on yhdistelmälyhenne sanoista kieli ja kulttuuri.

3.2 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata Seinäjoen varhaiskasvatusryhmissä toimivien kieli- ja kulttuuriopettajien työtä sekä heidän kokemuksiaan työstä. Tavoitteena on kuvata yleisesti kieli- ja kulttuuriopettajien työtä sekä kuulla heidän kokemuksiaan uudesta työnimikkeestä ja siihen liittyvistä työtehtävistä. Lisäksi haluamme myös tuoda ilmi keinoja ja menetelmiä, joita opettajat käyttävät opetuksessaan sekä kuinka he arvioivat S2-oppilaiden kielen kehitystä.

3.3 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä on käytetty laadullista eli kvalitatiivista menetelmää. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään kohteen ominaispiirteitä, laatua ja merkityksiä (Koppa, 2021). Tutkimuksen avulla saadaan syvällisempää tietoa ja tavoitteena on ymmärtää aihe, asia tai ongelma syvällisesti yksilön näkökulmasta katsottuna (SurveyMonkey, i.a.). Laadullinen tutkimus on yksityiskohtaista ja tarkkaa tietoa tutkitusta aiheesta ja se sopii tutkimusmuodoksi hyvin, jos tutkitaan pientä ihmisjoukkoa tai otosta.

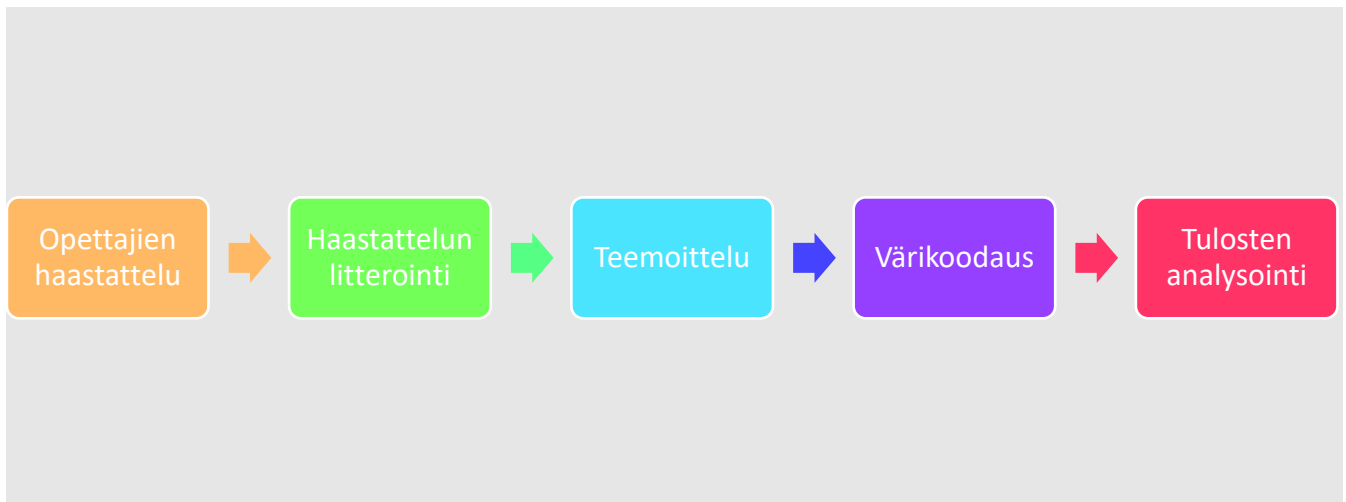
3.4 Aineiston keruu

Haastattelu toteutettiin Teams-haastatteluna. Haastatteluun osallistuivat opinnäytetyön tekijät sekä kieli- ja kulttuuriopettajat. Haastattelun etuja kyselylomakkeeseen verrattuna on esimerkiksi haastateltavan motivointi aiheeseen ja vastauksiin, aiheiden järjestyksen säädeltävyys sekä aiheesta saadaan enemmän kuvaavia esimerkkejä (Hirsjärvi & Hurme, 2022, s. 36). Haastateltavat saatiin yhteistyötahon kautta ja tapasimme Teamsissa marraskuussa 2022 yhdessä Seinäjoen S2-koordinaattorin, varhaiskasvatuksen aluejohtajan ja KIKU-opettajien kanssa. Tämän jälkeen olimme itse yhteydessä opettajiin haastattelun liittyen. Haastattelu toteutettiin syyskuussa 2023. Haastattelun kesto oli noin puolitoista tuntia. Ennen haastattelua teimme teemahaastattelurungon (liite 1), jonka pohjalta haastattelu toteutettiin. Haastattelurunko lähetettiin etukäteen haastateltaville luettavaksi. Haastattelu nauhoitettiin ja litteroitiin myöhempää analysointia varten. Kerroimme haastateltaville vielä, että nauhoitus tullaan poistamaan asian mukaisesti analysoinnin päätyttyä ja nauhoitetta tulee käyttämään vain opinnäytetyön tekijät.

Valitsimme tiedonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun. Teemahaastattelu on keskustelunomainen haastattelumenetelmä, jossa käydään läpi ennalta suunniteltuja teemoja/aiheita (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Teemahaastattelu on joustava ja rento tapa haastatella, sillä kyseisen haastattelumenetelmän luonteeseen kuuluu se, ettei kysymyksiä esitetä pikkutarkasti tai täsmällisessä ja tarkassa järjestyksessä. Kysymyksien yli voidaan tarvittaessa hypätä, jos jonkin muun kysymyksen aikana keskustelu on edennyt niin, että vastaus on jo saatu tulevaan kysymykseen. Keskustelulle annetaan paljon tilaa, vaikka kaikki teemat tullaan käsittelemään haastattelun aikana. Hirsjärven & Hurmeen (2022, s. 47) mukaan teemahaastattelu on enemmän strukturoimaton kuin strukturoitu haastattelu. Haastattelun etuja on se, että haastatteliija pystyy toimia myös havainnoitsijana. Muistiin voidaan kirjoittaa sanotun aineiston lisäksi se, miten haastateltava on asian ilmaissut (ilmeet, eleet, äänenpaino) (Tuomi & Sarajärvi, 2018 s. 86).

Haastattelurungon toteutimme niin, että valitsimme kolme pääteemaa: yleistä, työ ja kokemukset. Pääteemojen alle suunnittelimme teemaan sopivia kysymyksiä, joiden avulla saimme mahdollisimman kattavaa tietoa KIKU-opettajien työstä. Hirsjärven ja Hurmeen (2022, s. 67) mukaan suunnitteluvaiheessa tärkeää on haastatteluteemojen suunnittelu, kun käytetään teemahaastattelua.

3.5 Aineiston analysointi

Kuvio 1. Aineiston analysoinnin prosessi.

Haastattelun jälkeen lähdimme litteroimaan nauhoitettua Teams-haastattelua. Haastattelun kesto oli yksi tunti ja 25 minuuttia. Litteroimme haastattelun fontilla Calibri, fonttikoko oli 11 ja rivivälinä oli käytössä 1,15. Litteroitua tekstiä tuli yhteensä 15 sivua.

Litteroinnin jälkeen lähdimme teemoittelemaan litteroitua tekstiä. Haastattelurungossamme oli alkuperäisinä teemoina yleistä, työ ja kokemukset. Lähdimme syventämään teemoittelua useampaan eri teemaan, jonka myötä teemoja tuli yhteensä yksitoista. Teemoiksi muodostui yleistä, päiväkodit, S2-lasten määrä, työ, lapsen tuki, perheen tuki, työntekijän tuki, käytetty materiaali/keinot, kokemukset, lapsen osallisuus ja hanke.

Teemoittelua lähdimme selkeyttämään värikoodauksen avulla. Luimme litteroidun tekstin ja haastateltavien vastaukset ja värikoodasimme sen sopimaan tiettyyn teemaan. Värikoodauksen toteutimme Word-tiedostoon, jossa litteroitu teksti oli ja käytimme tekstin korostusväriä erottamaan teemat toisistaan. Jokaiselle teemalle oli oma värinsä (esimerkiksi lapsen tuki oli värikoodattu vihreällä korostusvärillä), joka helpotti tulosten analysointia ja tulosten kirjoittamista.

3.6 Aineiston eettisyys ja luotettavuus

Haastattelu toteutettiin anonyymisti. Tutkimustulokset analysoitiin niin, ettei kukaan erotu selkeästi joukosta. Opettajien vähyyden takia käytämme pseudonymisointia. Pseudonymisointi tarkoittaa sitä, että haastateltavien vastauksia on käsitelty niin, ettei vastauksia pysty yhdistämään tiettyyn haastateltavaan ilman lisätietoja (Positiivinen luottorekisteri, 2023). Opettajien omia nimiä ei tulla käyttämään opinnäytetyössä, vaan heidän vastauksensa tuotiin ilmi nimikkeillä haastateltava 1 (H1), haastateltava 2 (H2) ja niin edelleen. Haastattelun tuloksia analysoi ainostaan opinnäytetyöntekijät. Opettajille on myös ennen haastattelua lähetetty tietosuojaseloste.

Teams-keskustelu nauhoitettiin analysointia varten. Nauhoitusta on tarkastellut jälkikäteen vain opinnäytetyön tekijät ja tämä tuotiin myös haastateltaville ilmi. Haastattelun analysoinnin jälkeen nauhoite on hävitetty asianmukaisesti.

Lähteet ja lähdeviitteet on merkitty APA7-viittausjärjestelmän mukaisesti. Emme käytä lähteistä saatuja tietoja ominamme ja kunnioitamme tekstin alkuperäistä kirjoittajaa.

4 TUTKIMUSTULOKSET

4.1 Taustatietoa & päiväkodit

Haastattelussa kysyimme haastateltavien koulutustaustaa sekä työkokemusta. Ensimmäinen vastaaja kertoi olevansa kasvatustieteiden kandi sekä toinen vastaajista on kasvatustieteiden maisteri. Työkokemusta varhaiskasvatuksesta heillä on 6–7 vuotta.

KIKU-opettajilla on useampia päiväkoteja Seinäjoen alueella, jossa he käyvät päiväkodin tai päiväkotiryhmän tarpeiden mukaan. Joissain päiväkodeissa tarve on suurempi kuin toisissa. Enemmän KIKU-opetusta tarvitsevilla päiväkodeissa he käyvät useammin ja systemaattisemmin. S2-lasten määrä vaihtelee päiväkodista riippuen. S2-lasten määrä on myös noussut tammikuun-syyskuun 2023 aikana noin viidelläkymmenellä lapsella Seinäjoen päiväkodeissa.

Ja sitten joissain taloissa ei ole yhtään, että se hajonta on suurta. Aikaisemmin eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset on keskittynyt vain muutamaaan päiväkotiin Seinäjoella, niin nyt eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia on useammassa päiväkodissa, että nyt on tullut hajontaa sitten siihen. (H1)

KIKU-opettajat kertoivat kokevansa, että Ukrainan tilanne on vaikuttanut S2-lasten osalta osaan päiväkodeista. Ennen eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset ohjattiin tiettyihin päiväkoteihin, mutta nykyään lapsia on useammassa päiväkodissa. Seinäjoella on kuitenkin päiväkotit, jossa noin 60 prosenttia koko lapsimäärästä on eri kieli- ja kulttuuritaustaisia. S2-lapsia ei ole sijoitettu samaan ryhmään, vaan ryhmä määräytyy sen mukaan, missä ryhmässä on tilaa.

4.2 Työ, kokemukset & hanke

Tyypilliseen työpäivään kuuluu päiväkodin arjessa mukana olemista. KIKU-opettajien resurssia voidaan käyttää hyödyksi esimerkiksi pienryhmäjäoissa tai lisäkäsiniä ryhmän toiminnassa. Näiden lisäksi he ovat mukana ohjatussa toiminnassa, vapaan leikin aikana sekä perushoidon tilanteissa.

Ainahan tässä työssä varmaan tietynlainen sellainen riittämättömyyden tunne on, mutta itse henkilökohtaisesti en nyt aivan valtavasti ole kokenut sellaista. Toki on sellaisia hetkiä, että on paljon tekemistä ja sitten ei ihan joka paikkaan repeä, mutta se nyt on semmoista tyyppillistä millaista työelämä ylipäänsä on. (H2)

KIKU-opettajat saavat itse aikatauluttaa oman työpäivänsä. Ajoittain työpäivään sisältyy eri palavereita tai kokouksia, mutta pääasiallinen tavoite on olla läsnä ryhmässä. Työpäivän aikataulu riippuu siitä, mikä päiväkodeissa ja ryhmissä on tarve. Tavoite on, että samassa päiväkotiryhmässä oltaisiin koko päivän ajan, mutta joskus toisessakin päiväkodissa saattaa olla KIKU-opettajan tarve, jolloin heidän on täytynyt vaihtaa ryhmää tai jopa päiväkotia kesken päivän. Haasteena saattaa olla se, ettei kaikissa päiväkodeissa ehdi käymään tarpeeksi usein.

Opettajat ovat pitäneet myös koulutuksia niin kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöille sekä yksityisten päiväkotien työntekijöille. Ennen koulutusta opettajat suunnittelevat koulutuksen sisällön ja tekevät mahdolliset materiaalit, jota tulevat koulutuksessa käyttämään.

Ja varsinkin jos vanhemmat ovat itse ilmaisseet sen, että heitä esimerkiksi huolestaa lapsen kielenkehitys, niin erityisesti siinä tapauksessa on oltu sillain "hei, hienoa mahtavaa", että on tämmöinen lisäresurssi niin sanotusti siellä lapsen kieltä tukemassa. (H1)

Päiväkotien henkilökunnalta on tullut positiivista palautetta KIKU-opettajien työstä. Erityisesti henkilökunta arvostaa sitä, että ryhmään tulee konkreettisesti lisäkädet arkeen. Myös vanhemmilta on tullut positiivista palautetta siitä, että lasta autetaan suomen kielen oppimisessa, sillä osa vanhemmista on kertonut, että heitä huolestaa uuden kielen kehitys.

Hanke on opettajien työssä läsnä jatkuvasti. Yksi haastateltavista opettajista kertoi, että hän miettii työssään sitä, että hänen tulisi luoda arkeen uutta näkökulmaa sekä kehitysideoita. Hän toivoo, että uusilla ideoilla ja näkökulmilla tämä kyseinen hanke jäisi vielä elämään myös hankkeen loputtua. Hankkeesta on koettu hyvänä ainakin se, että opettajat näkevät useita päiväkoteja, joista he pystyvät helposti poimimaan ja jakamaan hyviä käytänteitä mitä päiväkodeissa on tullut vastaan.

4.3 Käytetty materiaali ja keinot

KIKU-opettajat ovat koonneet Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöille KIKU-kansion, johon jokaisella työntekijällä on vapaa pääsy tietokoneelta. Kansioon on koottu erilaista materiaalia liittyen kielen ja kulttuurin opetukseen. Kansiota löytyy esimerkiksi tulkkausohjeita, vaka-sanastoa englanniksi, erilaisia oppaita ja lomakkeita. KIKU-kansion sisälle on luotu eri teemoihin liittyviä kansioita kuten esimerkiksi Lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa- kansio, josta löytyy muun muassa pohja lapsen aloituskeskustelulle. Aikaisemmin jokaisessa päiväkodissa on ollut oma konkreettinen kansio S2-opetukseen liittyen, mutta siellä saattoi olla uutta sekä jo vanhaksi mennyttä tietoa. Tietokoneelle kaikkien käyttöön suunnattua kansiota on helpompaa päivittää ja pitää ajantasaisena.

Sinne on koottu vaka-sanastoa englanniksi, kun englanniksi käydään, vaikka lapsen vasu tai täällä on semmoinen kun 'lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa'-kansio, johon on laitettu aloituskeskustelun runko ja kuvaopas vanhemmille ja tämmöistä materiaalia kerätty sinne, että se olisi helposti kaikkien saatavilla. (H1)

Opettajat mainitsivat käyttävänsä Kipinäkeskuksen tuottamia materiaaleja (Roihusten arjessa ja Roihusten eväsretki). Roihusten perheen tuotteet tukevat lapsen kielen kehitystä. Niiden avulla voidaan tukea erityisesti lapsia, joilla on kielenkehityksessä viivettä tai poikkeavuutta, opiskelevat suomea toisena kielenään tai käyttävät kommunikoinnin tukena kuvia. Roihusten eväsretki- materiaali auttaa tunnistamaan kielenkehityksen riskipiirteitä ja Roihusten arjessa- materiaalin avulla opitaan perussanastoa ja lauseenmuodostusta (Kipinäkeskus, i.a.). Näitä materiaaleja opettajat hyödyntävät paljon työssään.

Lisäisin vielä sen oman puheen, että miten me opetamme. Erittäin tärkeää on pohtia sitä, että miten ja mitä sinä puhut. Jokaisen lapsen kohdalla pitää käydä ajatustyö läpi, että miten sä puhut ja mitä ja kuinka pitkiä sanoja tai lauseita sä mallinnat sille lapselle sanottavaksi tai kuinka pitkän ohjeen annat. Meillä yksi tärkeimmistä työvälineistä on meidän oma puhe, että meillä periaatteessa suu käy koko ajan. (H1)

Opetuksessa hyödynnetään paljon kuvia, erilaisia lauluja ja loruja, pelejä sekä kirjoja. Opettajat kertovat, että ryhmästä ja päiväkodista riippuen he käyttävät myös tukiviittomia. Oman puheen merkitys korostui myös opettajien vastauksissa. Haastateltava kertoi, että on tärkeää pohtia miten ja mitä hän itse puhuu ja puhe onkin heidän tärkein työvälineensä.

Jokaisen lapsen kohdalla tulee miettiä sitä, kuinka pitkästi tai lyhyesti annat esimerkiksi ohjeen lapselle. Myös puheen, sanojen ja ohjeiden antoon sekä niiden selkeyteen on kiinnitettävä huomiota.

Kielipeda on myös yksi materiaali, jolla havainnoidaan, miten lapsi pystyy käyttämään suomen kieltä. On tärkeä kiinnittää huomiota myös omaan puheeseen. Kuinka pitkiä lauseita lapselle voi puhua ja mitä sanoja käytetään, jotta lapsi ymmärtää mitä hänelle puhutaan. Kuvia käytetään myös paljon. On tärkeää, että myös lapsella on mahdollisuus käyttää kuvia, ja näyttää niiden kautta mitä hän haluaa. Kasvattajilla saattaa roikkua avainnauhassa eri kuvia, jotka ovat tärkeitä juuri heidän ryhmän arjessaan.

Usein esimerkiksi aamupiirillä toivotetaan hyvää huomenta kaikilla niillä kielillä, mitä kyseisessä ryhmässä puhutaan. Lapsille on myös tärkeää saada nimetä esimerkiksi eri leluja omilla äidinkielillään. Opettajat ovat myös keskenään jakaneet vinkkejä ja käytäntöjä, joihin he ovat tutustuneet eri päiväkodeissa.

4.4 Lapsen tuki & osallisuus

KIKU-opettajien työssä yhtenä tavoitteena on lasten osallisuuden lisääminen. Opettajat yhdessä ryhmän kasvattajien kanssa tukevat lasten osallisuutta lapsen tarpeiden mukaan. Haastateltavat kertoivat, että osa lapsista ei tarvitse apua yhteisen leikin syntymiseen, mutta jotkut lapset tarvitsevat tukea ystävyys-suhteiden sekä yhteisleikkien muodostumiseen. Lapset, jotka tarvitsevat tukea, saattavat käydä katsomassa toisten lasten leikkiä, mutta eivät osallistu itse leikkiin, vaan seuraavat leikkiä sivusta tai ryhtyvät rinnakkaisleikkiin. KIKU-opettajan kanssa lapsi voi opetella leikin sanastoa, joka auttaa lasta liittymään leikkiin mukaan. Tavoitteena on se, että lapsi pääsee osaksi ryhmään, saa äänensä kuuluviin sekä hänen on turvallista tulla päiväkotiin, kun siellä on kavereita, joiden kanssa leikkiä.

Lapsen kielellinen ja kulttuurillinen tukeminen on KIKU-opettajan pääasiallinen työtehtävä. Vaikka lapselle opetetaan yksilöllisesti suomen kieltä, ei ole tarkoituksena, että lapsi eriytetään muusta ryhmästä. Suomen kielen opetus pyritään järjestämään lapsen ollessa mukana ryhmän toiminnassa, mutta välillä KIKU-opettajalla ja S2-lapsella voi olla

kahdenkeskeinen tuokio, jossa he esimerkiksi kartoittavat lapsen suomen kielen taitoa Roihusten eväsretkimateriaalilla. Toiminnalla on myös tarkoitus lisätä yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä muita ryhmän lapsia otetaan toimintaan mukaan. Jos lapsi aina eriytetään muusta ryhmästä, saattaisi hänelle tulla ulkopuolinen olo.

Kielen opetteleminen aloitetaan mahdollisimman lyhyillä sekä arkisilla sanoilla ja niitä lähdetään harjoittelemaan pikkuhiljaa. Kuvat ovat myös tärkeä työväline suomen kielen opetuksessa. Päiväkotiympäristö tukee myös lapsen kielenkehitystä. Kun lapsi kuulee muiden puhuvan suomen kieltä, kasvaa lapsen motivaatio oppia kieltä, sillä haluaa esimerkiksi leikkiä muiden kanssa.

Tai voihan aikuinenkin ottaa sen puheeksi. Esim. jotkut kirjat on hyviä, joissa saattaa näkyä että on erilainen vaatetus jollain kirjan hahmolla, niin siinä on hyvin luonnollinen hetki keskustella siitä. (H1)

Kulttuurin opetus koostuu hyvin arkisista asioista ja tilanteista. Ruokapöydässä syntyy joskus lasten välille keskustelua, jos joku lapsista syö eri ruokaa kuin muut esimerkiksi uskonnollisista syistä. Näissä hetkissä syntyy hyvää kulttuurillista keskustelua lasten kanssa. Kulttuurillinen ero saattaa näkyä myös vaatetuksessa, joka voi ihmetyttää lapsia. Myös aikuiset ottavat esimerkiksi kirjojen avulla kulttuurillisia asioita puheeksi ja se on koettu hyvin luonnolliseksi hetkeksi puhua kyseisistä asioista.

Lapsen mielenkiinnonkohteet otetaan toiminnassa huomioon. Lapsi liittyy helpommin mukaan leikkiin, kun toiminta tai leikki on hänelle mielekäs. Jos lapselta itseltään ei pystytäkään kysymään tai selvittämään mitä lapsi tykkäisi tehdä ja mitkä ovat hänen mielenkiinnonkohteitansa, voidaan näitä asioita kysyä myös vanhemmilta. Vanhemmilta voidaan kysyä esimerkiksi mitä lapsi tykkää tehdä kotona ja mistä hän on kiinnostunut ja tämän kautta ottaa lapselle mieleisiä asioita päiväkodin toimintaan mukaan. Lapsen kotona puhuttua kieltä (toinen kieli) on pyritty ottamaan myös mukaan päiväkotiarkeen. Usein päiväkodissa saatetaan keskittyä helposti suomen kieleen ja sen opettelemiseen, mutta opettajat painottivat sitä, että myös lapsen toinen kieli on hänelle tärkeä ja rakas. Päiväkodeissa on otettu huomioon lapsen toinen kieli esimerkiksi siten, että jos lapsen toisessa kielessä on erilaiset aakkoset kuin suomen kielessä, niin hänen lokeropaikkansa on nimikoitu myös hänen

omalla kielellään. Lapselle on myös tärkeää, että hän saa kertoa muille ryhmän lapsille sekä kasvattajille, mikä jokin lelu tai esine on hänen äidinkielellään.

4.5 Perheen ja työntekijän tuki

Pääasiallinen vastuu vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä on kasvattajalla ja ryhmän opettajalla. KIKU-opettajat kertovat, että he voivat avustaa päiväkodin työntekijöitä kommunikoimaan perheen kanssa, jonka kanssa ei löydy yhteistä kieltä laisinkaan. Perheiden kanssa voidaan hyödyntää kuvaohjausta tai kääntäjää. Useissa päiväkodeissa puhelmiin on asennettu kääntäjät, joiden kautta työntekijöiden on helpompi kommunikoida vanhempien kanssa arkisissa tilanteissa, esimerkiksi kun vanhempi tulee hakemaan lapsen iltapäivällä, niin kääntäjän kautta saa kerrottua helposti päivän kuulumiset. Joskus myös vanhemmilla saattaa olla omissa puhelimissa joitain käänössovelluksia, joiden kautta kommunikointi tapahtuu.

Joillekin ryhmille on voinut antaa vinkkinä, että 'hei tää leikinvalintataulu on hyvä, että lapsi pystyy kertoo mitä hän haluaa' tai huomaa, että lapsi on voinut olla vähän niin kuin ujo tai näin ja sitten siinä arjessa me ollaan pystytty olemaan sellainen extraresurssi, ollaan pystytty niinku olla sen yhden tai parin lapsen kanssa ja harjoiteltu sitä, että miten päästään siihen kavereiden kanssa yhteiseen leikkiin, että ollaan harjoiteltu näitä fraaseja, että 'tuutko leikkiin' tai yritetty sitten siinä omassa toiminnassa ja kasvattajien kanssa keskustellessa käydä näitä, että keskitytään vaikka tämän lapsen osallisuuden tunteeseen siihen ryhmään, että hänelle saataisiin luotua tänne joku kaverisuhde, että kun lapsi tulee päiväkotiin niin, että hänellä olisi edes yks semmonen kaveri tai pari kaveria kenen kanssa hän voisi helposti lähteä leikkiin. (H1)

KIKU-opettajat avustavat päiväkodin työntekijöitä erilaisin keinoin olemalla lisäresurssina ryhmässä sekä antamalla vinkkejä ja malleja perushoidon tilanteisiin. Opettajat kertoivat, että he saattavat ottaa päiväkotiryhmästä pienryhmällisen lapsia, jolloin ryhmän oma kasvattaja pystyy paremmin keskittymään ryhmässä oleviin S2-lapsiin. KIKU-opettajien tarkoitus ei ole irrottaa S2-lasta ryhmästä vaan ottaa mukaan myös suomenkielisiä lapsia toimintaan mukaan. Kun ryhmään tulee uusi S2-lapsi, saattaa se olla myös henkilökunnalle jännittävä asia. Tällöin KIKU-opettajat antavat käytännön vinkkejä arkeen ja lapsen sekä lapsen vanhempien kanssa toimimiseen. Usein opettajat ovat myös henkilökunnan tukena esimerkiksi oppimisympäristön muokkaamisessa. Varsinkin jos päiväkodissa S2-

lapsi/lapset ovat uusi asia, tarvitsee henkilökunta tukea monissa käytännön asioissa. Kaikilla Seinäjoen kaupungin työntekijöillä on käytössä samat ja ajankohtaisimmat materiaalit, kuten KIKU-kansio, jota KIKU-opettajat päivittävät tarvittaessa. Opettajat pitävät myös erilaisia koulutuksia varhaiskasvatuksen työntekijöille S2-lasten opetukseen liittyen. Opettajat kouluttavat henkilökuntaa käyttämään Roihusten materiaalia sekä ovat tarvittaessa tukena myös kielipedan täyttämässä.

Seinäjoella on myös päiväkoteja, joissa ei ole yhtäkään S2-lastaa. Näitä päiväkoteja opettajat kutsuivat nollapäiväkodeiksi. Tällaisissa päiväkodeissa opettajilla ei ole säännöllisiä käyntejä, vaan he käyvät siellä, jos tarvetta ilmenee. Opettajat ovat jakaneet omat yhteystietonsa päiväkodeille, että päiväkodista osataan olla suoraan yhteydessä heihin, jos päiväkotiin on saapumassa S2-lapsi. Osassa Seinäjoen päiväkodeista S2-lapset ovat uusi asia, jolloin henkilökunnan tuen tarve on suurempi, kun aihe on heille täysin uusi. Tällöin KIKU-opettajat ovat erityisesti heidän tukenansa ja apuna.

Tulkkauspalvelut ovat myös työntekijöiden apuna, jos perheen äidinkieli on muu kuin suomi tai englanti. KIKU-opettajia tai tulkkia voidaan pyytää myös vasukeskusteluihin tai aloituskeskusteluun mukaan. Aloituskeskustelussa KIKU-opettajat ja työntekijät keskustelvat lapsen vanhempien kanssa. He käyvät keskustelua varhaiskasvatuksen aloittavasta lapsesta ja he käyvät läpi myös päiväkodin arkea. On tärkeää, että vanhemmat kokevat tulleen itse ymmärretyksi sekä he ymmärtävät päiväkodin käytännöt.

5 POHDINTA & JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvata Seinäjoen varhaiskasvatusryhmissä toimivien KIKU-opettajien työtä sekä heidän kokemuksiaan työstä. Tavoitteena on kuvata KIKU-opettajien työtä sekä kuulla heidän kokemuksiaan työtehtävistä. Lisäksi haluamme myös tuoda ilmi opettajien käyttämiä opetus- ja kielenkehityksen arviointimenetelmiä, joita opettajat käyttävät opetuksessaan.

Haastattelimme opinnäytetyöhömmä Seinäjoen kaupungin KIKU-opettajia Teamsissä. Toitimme opinnäytetyön tutkimuksen laadullisella menetelmällä ja tiedonkeruumenetelmänä käytimme teemahaastattelua. Ennen haastattelua laadimme haastattelurungon, jonka lähetimme etukäteen haastateltaville. Haastattelu nauhoitettiin ja litteroitiin analysointia varten. Litteroinnin jälkeen teemoitimme tekstin ja värikoodasimme jokaisen teeman omalla värillään. Vaikka KIKU-opettajia osallistui haastatteluun suunniteltua vähemmän, saimme kattavasti tietoa heidän työstään ja kokemuksistaan.

Tutkimuksen mukaan tuli ilmi, että S2-lasten määrä vaihtelee paljon päiväkodista riippuen. Joissain yksiköissä opetuksen tarve on suurempaa kuin toisissa. S2-lasten määrä on kuitenkin noussut viime vuonna ensimmäisten yhdeksän kuukauden aikana viidelläkymmenellä lapsella. Esimerkiksi Ukrainan tilanne on vaikuttanut lapsimäärän kasvuun sekä maahanmuutto yleisesti. Tilastokeskuksen (2023) tilastojen mukaan vuonna 2022 Suomessa nettomaahanmuutto oli 34 363 henkilöä.

Tutkimustulosten mukaan KIKU-opettajien työpäivään kuuluu päiväkodin arjessa mukana oleminen ja lisäresurssina toimiminen. Työpäiviin saattaa kuulua myös kokouksia sekä palavereita, mutta tavoitteena on olla mahdollisimman paljon mukana ryhmän toiminnassa. He ovat pitäneet myös koulutuksia kaupungin varhaiskasvattajille. Koulutukset lisäävät varhaiskasvatuksen työntekijöiden tietoisuutta maahanmuutosta ja maahanmuuttaja lasten kanssa työskentelystä. Halme ja Vataja (2011 s. 21) kertovat, että S2-opetus on tavoitteellista, säännöllistä ja jatkuvaa suomen kielen opetusta. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden on myös hyvä osata myös itse opettaa S2-lapselle suomen kieltä ja käyttää esimerkiksi

KIKU-kansion materiaaleja hyödyksi. Tavoitteena on, että he pystyisivät pysymään yhden päivän ajan aina yhdessä päiväkodissa, mutta välillä haasteeksi nousee se, että kesken päivän täytyy lähteä vaihtamaan ryhmää tai jopa päiväkotia, eikä kaikissa päiväkodeissa ehdi välttämättä käymään tarpeeksi usein. Varhaiskasvattajat ovat olleet tyytyväisiä KIKU-opettajien työhön, ja siihen, että arkeen saa konkreettisesti lisäkäsia ja tukea maahanmuuttaja taustaisen lasten kanssa toimimiseen.

Tutkimuksessa selvisi, että Seinäjoen varhaiskasvattajille on luotu KIKU-opettajien toimesta KIKU-kansio, johon on koottu materiaalia liittyen kielen ja kulttuurin opetukseen. Kansio on sähköinen, ja siihen on vapaa pääsy kaikilla kaupungin varhaiskasvattajilla. Opettajat hyödyntävät työssään myös Roihusten arjessa sekä Roihusten eväsretki materiaaleja. Nämä materiaalit tukevat lapsen kielen kehitystä. Myös erilaiset kuvat, lorut, laulut, pelit ja kirjat ovat tärkeä työväline KIKU-opettajien työssä. Kuusisto (2010 s. 89) kertoo, että oma puhe ja asioiden sekä sanojen toisto on tärkeä elementti kielen kehityksessä. Myös puhuminen mahdollisimman hitaalla tahdilla sekä selkokielellä auttaa lasta ymmärtämään ja oppimaan kieltä. Gyekye & Ruponen (2022 s. 251) korostavat, että varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että heidän antama malli on hyvä ja oikea kielellinen. Kielen opettelu aloitetaan lyhyillä ja arkisilla sanoilla. Ympäristö tukee myös lapsen kielen kehitystä, ja päiväkodissa ollessaan hän kuuleekin päivittäin paljon suomen kieltä. Opetushallitus (2022 s. 26) on myös korostanut ympäristön merkitystä, sillä lapset ihmettelevät ja oivaltavat erilaisia asioita ympäristöä tutkiessaan. Vaikka suomen kielen opetus on pääasiallisessa roolissa, on lapsen oma äidinkieli hänelle myös tärkeä. Jos lapsen äidinkielessä on esimerkiksi erilaiset aakkoset kuin suomessa, on saatettu hänen lokeropaikkansa nimetä myös äidinkielellään.

Tutkimuksessa tuli ilmi, että lasten osallisuuden tukeminen on tärkeässä roolissa KIKU-opettajien työssä. Osalla lapsista on haasteita aloittaa tai päästä mukaan yhteisleikkeihin. Inklusiivisuuteen kuuluu lapsen oikeus osallistua, oppia ja rakentaa sosiaalisia suhteita sekä yhteisöllisyyttä (Viitala, 2018, s. 51). Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee tukea lasta leikkeihin osallistumisessa. Kun lasta tuetaan leikkeihin osallistumisessa, hän uskaltautuu tulevaisuudessa herkemmin osallistua muiden lasten tekemiseen itsenäisesti. Opettajat käyvät leikin sanastoa lasten kanssa läpi, jolloin leikkiin olisi helpompi ryhtyä mukaan. On tärkeää, että lapsi tuntee olonsa turvalliseksi päiväkodissa, ja kokee kuuluvansa

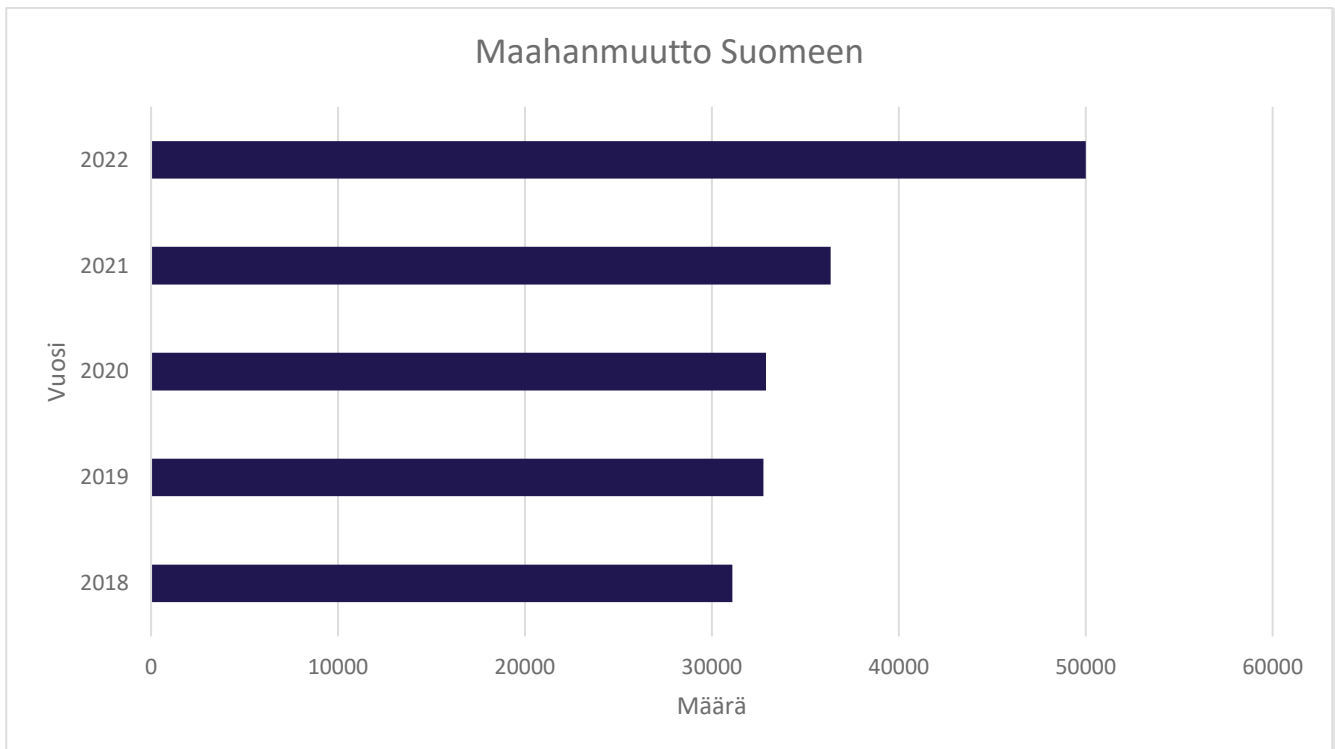
ryhmään. Hermanfors (2017, s. 91) kiteyttää, että varhaiskasvatuksessa vietetty aika on sisällöllisesti merkittävää, sillä lapsi viettää päiväkodissa suurimman osan päivästään. KIKU-opettajat suunnittelevat toimintaa niin, että he työskentelevät koko lapsiryhmän kanssa, eivätkä lähde maahanmuuttajataustaisen lapsen kanssa kahdestaan muuhun tilaan. Näin lasta ei eriytetä muusta ryhmästä, eikä hänelle tule ulkopuolinen olo.

Tutkimustulosten mukaan kulttuurin opetus syntyy myös hyvin arkisissa tilanteissa. Esimerkiksi, jos joku lapsista pukeutuu eri tavalla tai syö eri ruokaa kuin muut, syntyy näistä luonnollisesti keskustelua aiheesta. Meirän Vasun (2017, s. 19) mukaan Seinäjoella pidetään tärkeänä, että lapset kasvavat kulttuurillisesti sekä katsomuksellisesti moninaisessa ympäristössä.

Tutkimuksessa selvisi, että KIKU-opettajat saattavat olla varhaiskasvattajien tukena vuorovaikutuksessa vanhempien kanssa, jos heiltä ei löydy ollenkaan yhteistä kieltä. Käännössovellus on hyvä työväline kielellisesti haastaviin kommunikointitilanteissa. KIKU-opettajat ovat varhaiskasvatuksen henkilöstön tukena arkisissa tilanteissa ja antavat erilaisia vinkkejä ja työkaluja arkeen. Joissain Seinäjoen päiväkodeissa S2-lapset ovat uusi asia, ja varsinkin näissä tilanteissa varhaiskasvattajat kaipaavat KIKU-opettajien tukea ja apua. Tulkkauspalveluita on myös mahdollista tilata esimerkiksi lapsen vasu-keskusteluun tai aloituskeskusteluun. Kivijärven (2011, s. 249) mukaan tulkin avulla varhaiskasvatuksen henkilökunta sekä lapsen vanhemmat pystyvät kommunikoimaan keskenään varhaiskasvatuksesta, sen tavoitteista sekä lapsesta.

5.2 Pohdinta

Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen, sillä maahanmuutto on lisääntynyt Suomessa etenkin vuonna 2022 (kaavio 1). Maahanmuuton lisääntyessä myös lapsia ja perheitä saapuu Suomeen, jolloin S2-opetus on tärkeässä roolissa.

Kaavio 1. Maahanmuutto Suomeen vuonna 2018–2022. Lähde: Tilastokeskus, muuttoliike

Vuonna 2022 Suomen nettomaahanmuutto oli 34 363 (Tilastokeskus, 2023). Tilastokeskuksen (i.a.) sivuilla on kerrottu nettomaahanmuuton tarkoittavan maahanmuuton ja maastamuuton erotusta. Kaaviossa on kuvattu maahanmuuttoa Suomeen. Vuoden 2022 jälkipuoliskolla maahanmuutto kasvoi eniten. Koko vuoden maahanmuutoista 60 % tehtiin vuoden jälkipuoliskolla. Maahanmuutoista suomeen tehtiin suurin osa Venäjältä (6003 henkilöä). Vuoden 2023 muuttoliikettä ei ole vielä julkaistu.

Varhaiskasvatukseen tarvitaan henkilöitä, jotka ovat perehtyneet maahanmuuttaja lapsiin sekä S2-opetukseen. Hankkeen myötä Seinäjoelle palkattiin kieli- ja kulttuuriopettajia juuri tähän tarkoitukseen. Opettajat toteuttavat inklusiivista toimintatapaa ja opettavat suomen kieltä lapsille niin, että koko lapsiryhmä on mukana opetuksessa. Tämä lisää lasten osallisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä päiväkodissa. Suomen kielen opetus ehkäisee myös tulevaisuudessa syrjäytymistä ja lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta maahanmuuttajataustaisessa henkilössä, kun hän osaa valtakieltä.

Teoriaosuudessa olemme kertoneet yleisesti varhaiskasvatuksesta sekä syventyneet enemmän maahanmuuttaja- ja vieraskielisten lasten opetukseen varhaiskasvatuksessa. Teoriaa löytyi hyvin varhaiskasvatuksesta, monikulttuurisuudesta sekä maahanmuutosta.

Emme löytäneet kieli- ja kulttuuriopetuksesta tai kieli- ja kulttuuriopettajista tietoa, sillä kaikki tieto koskee S2-opetusta ja -opettajia. Aihe on suhteellisen lähellä KIKU-opettajan työnkuvaa, mutta ei silti täysin sama. Olemme käyttäneet lähteinä S2-materiaalia.

Haasteeksi opinnäytetyön tekemisessä muodostui haastateltavien vähäinen määrä. Määrä muuttui opinnäytetyöprosessin aikana. Tästä huolimatta saimme kattavaa tietoa KIKU-opettajien työstä ja käytänteistä. Haastattelu oli mielenkiintoinen, keskustelun omainen ja haastattelun aikana syntyi lisäkysymyksiä kysymysrungon ulkopuolelta. Opettajat osasivat kyseenalaistaa joitain kysymyksiämme, jolloin tarkensimme kysymystä ja selvensimme kysymyksen tarkoitusta. Opettajilla oli hyvin aikaa käydä kanssamme keskustelua aiheesta ilman aikataulullista painetta. Haastattelu kesti noin puolitoista tuntia.

Tutkimusmenetelmän valinta oli helppo. Päädyimme laadulliseen tutkimukseen haastateltavien vähäisen määrän takia. Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus olisi ollut mahdoton toteuttaa ja emme olisi saaneet yhtä informatiivista tietoa aiheesta kyseisellä tutkimusmenetelmällä. Määrällinen tutkimus sopii tutkimusmenetelmäksi paremmin, jos tutkimuksen kohteena on ilmiö tai miten yleinen jokin ilmiö on (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006).

Opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä ja ajoittain haastava. Olemme mielestämme saaneet kuitenkin suhteellisen laajan opinnäytetyön aikaan haastateltavien vähyydestä huolimatta. Olemme tyytyväisiä lopputulokseen ja jatkotutkimuksia on mahdollista toteuttaa työmme pohjalta.

5.3 Sosionomin kompetenssit

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetensseihin kuuluu sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, palvelujärjestelmän osaaminen, kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen (SOAMK, 20.4.2023).

Opinnäytetyömme sopii mielestämme hyvin sosionomin kompetensseihin. Sosiaalialan eettiseen osaamiseen on kirjattu esimerkiksi ymmärrys kulttuurista moninaisuutta kohtaan

ja haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden ja yhteisöjen aseman edistäminen. Maahanmuuttajataustaiset henkilöt ovat haavoittuvassa asemassa muuttaessaan uuteen asuinmaahan. Kielitaito mahdollisesti uupuu ja kulttuuri on erilainen. Kivijärven (2011, s. 274) teoksessa mainitaan, että varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen sosiaalisia suhteita, tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin sekä annetaan suomen kielen opetusta. Haastatteluissa tuli ilmi, että kielitaidon sekä sosiaalisten suhteiden lisääminen varhaiskasvatuksessa tukee maahanmuuttajalasten sopeutumista uuteen asuinmaahan ja kielen opettaminen ehkäisee syrjäytymistä muusta yhteiskunnasta.

Opinnäytetyössämme kuvataan myös kompetensseihin kuuluvaa asiakastyön osaamista, työyhteisöosaamista sekä osallisuutta edistävää yhteiskuntaosaamista. Asiakastyön osaamisesta on mainittu tavoitteellinen yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen kasvun tukeminen sekä ennalta ehkäisevän työn ja varhaisen tukemisen menetelmät. Hankkeen tavoitteissa on kerrottu oppimisvaikeuksien ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy, joka lisää lapsen ja perheen osallisuutta. Hankkeen tarkoituksena on tukea myös lapsen huoltajia ja vahvistaa huoltajien osuutta lapsen kielenkehityksessä. Myös perheen kulttuuriset ominaisuudet ja äidinkieli on huomioitu kieli- ja kulttuuriopettajien työssä. Osallisuutta edistävää yhteiskuntaosaamista on esimerkiksi asiakkaan, asiakasryhmien ja yhteisöjen osallisuuden edistäminen. Lapsen osallisuutta edistetään S2-opetuksella ja inklusiivisella toimintaperiaatteella. Vaikka lapsen äidinkieli on eri kuin suurella osalla muista lapsiryhmän lapsista, KIKU-opettajat ja varhaiskasvatuksen henkilökunta eivät eristä lasta muusta lapsiryhmästä. Joskus on tilanne, että S2-opetusta on hyvä toteuttaa lapsen kanssa kahdestaan, mutta se ei ole opetuksen pääasiallinen tarkoitus tai tavoite. Tavoitteena on edistää lasten sosiaalisia suhteita ja pyrkiä siihen, että maahanmuuttaja taustainen lapsi toimii lapsiryhmässä samalla tavalla kuin suomea äidinkielenään puhuva lapsi.

5.4 Jatkotutkimukset

S2-opetuksesta on tehty useita opinnäytetöitä. Maahanmuuttajataustaisen lapsen vanhemmille voisi suunnitella oppaan, jossa olisi lisää informaatiota suomalaisesta varhaiskasvatuksesta. Oppaassa voisi olla listattuna erilaisia palveluita, joista saa tukea, jos jokin asia on jäänyt mietityttämään. Lisäksi voisi tutkia varhaiskasvatuksen työntekijöiden

näkökulmasta maahanmuuttajataustaisen lapsen opetusta, sosiaalisten suhteiden kehittymistä ja muuta päiväkodin arkeen liittyvää.

LÄHTEET

- Aivoliitto. (i.a.). *Puheen ja kielen kehitys*. <https://www.aivoliitto.fi/kommunikaatiokeskus/kehityksellinenkielihairio/puheen-ja-kielen-kehitys/#f6af27b4>
- Gyekye, M., & Ruponen, U.-M. (2022). Suomi toisena kielenä -oppiminen: ohjaus, pedagoginen toiminta ja haasteet. Teoksessa P. Pihlaja & R. Viitala. (toim.) *Varhaiserityiskasvatus*. PS-kustannus.
- Halme, K., & Vataja, A. (2011). *Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus*. Tammi.
- Hermanfors, K. (2017). *Inklusiivinen varhaiskasvatus – itsestäänselvääkö?* *Kasvatus & Aika* (Verkkolehti), 11(3).
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2008). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2022). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö* [2. painos]. Gaudeamus.
- Jyväskylän yliopisto, Koppa. (28.10.2021). *Laadullinen tutkimus*. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>
- Kangas, J., Lastikka, A., & Karlsson, L. (2021). *Voimauttava varhaiskasvatus* (1. painos.). Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Kipinäkeskus. (i.a.). *Roihusten arjessa*. <https://www.kipinakeskus.fi/roihusten-perhe/>
- Kuusisto, A. (2010). *Kulttuurinen, kielellinen ja katsomuksellinen monimuotoisuus päiväkodissa: Haasteita ja mahdollisuuksia*. Helsingin kaupunki, sosiaalivirasto.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *KvantiMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto* [verkkojulkaisu, i.a.]. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html
- Opetushallitus (OPH). (2014). *Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Opetushallitus (OPH). (2022). *Ukrainasta paenneiden lasten varhaiskasvatus ja esiopetus*. <https://www.oph.fi/fi/kehittaminen/ukrainasta-paenneiden-lasten-varhaiskasvatus-ja-esiopetus>

- Opetushallitus (OPH). (i.a.). *Mitä on varhaiskasvatus?* <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>
- P. Eerola-Pennanen (2016). *Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa*. Teoksessa E. Hurjala & L. Turja. (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. PS-kustannus.
- Positiivinen luottorekisteri. (6.4.2023). *Ohje testiaineiston anonymisoinnista*. <https://www.vero.fi/positiivinenluottotietorekisteri/ohjelmistokehittajille/sidosryhmates-taus/ohje-testiaineiston-anonymisoinnista/>
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). 6.2 *Aineiston määrä ja tutkittavat*. https://www.fsd.tuni.fi/metelmaopetus/kvali/L6_2.html
- Sanomapro. (2021). *Suomi toisena kielenä -opetus tukee kielellistä tasa-arvoa*. <https://www.sanomapro.fi/suomi-toisena-kielena-opetus-tukee-kielellista-tasa-arvoa/>
- Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma Meirän VaSu. (22.8.2017). <https://www.seinajoki.fi/wp-content/uploads/2020/04/Meiran-vasu-Seinajoen-kaupungin-varhaiskasvatussuunnitelma.pdf>
- Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto (SOAMK). (2023). *Sosiaalialan tutkinnot ja kompetenssit*. [Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto \(SOAMK\). \(2023\). Sosiaalialan tutkinnot ja kompetenssit. https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf](https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf)
- Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto (SOAMK). (20.4.2023). *Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit*. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf>
- SurveyMonkey. (i.a.). *Laadullisen tutkimuksen tekeminen*. <https://fi.surveymonkey.com/mp/conducting-qualitative-research/>
- T. Kivijärvi (2011). *Maahanmuuttaja taustaisen lapsen ja perheen tukeminen*. Teoksessa E. Hurjala & L. Turja. (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. PS-kustannus.
- Tilastokeskus. (2011). *Vieraskielinen on yhä monessa kunnassa harvinaisuus*. https://www.stat.fi/tup/vl2010/art_2011-06-21_001.html
- Tilastokeskus. (2023). *Maahanmuuttoja lähes 50 000 vuonna 2022*. <https://www.stat.fi/julkaisu/cl8n2djzw3b360cvz35t3up2r>
- Tilastokeskus. (i.a.). *Nettomaahanmuutto*. <https://www.stat.fi/meta/kas/nettomaahanmuut.html>

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Työterveyslaitos. (i.a.). *Monimuotoisuus ja inklusiivisuus: mitä ja miksi*. <https://www.ttl.fi/opimateriaalit/monimuotoisuus-ja-inklusiivisuus-asiantuntijaorganisaatiossa/monimuotoisuus-ja-inklusiivisuus-mita-ja-miksi>

Unicef. (i.a.). *Lasten oikeuksien sopimus: koko teksti*. <https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/lapsen-oikeuksien-sopimuksen-koko-teksti/>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540#a16.12.2021-1183>

Viitala, R. (2018). *Inklusio ja inklusiivinen varhaiskasvatus*. Teoksessa P. Pihlaja & R. Viitala. (toim.). *Varhaiserityiskasvatus*. PS-kustannus.

Välimäki, E. (2023). Maahanmuutosta tulee Seinäjoelle suurin väestönkasvun lähde. *Epari*. <https://www.epari.fi/kolumnit/maahanmuutosta-tulee-sein%C3%A4joen-suurinv%C3%A4est%C3%B6nkasvun-l%C3%A4hde>

LIITTEET

Liite 1: Teemahaastattelurunko

Liite 1: Teemahaastattelurunko

Teema 1: Yleistä

- Mikä on koulutustaustasi?
- Kauanko olet työskennellyt vakassa?

Teema 2: Työ

- S2- lasten määrä suhteutettuna muuhun lapsimäärään?
- Millainen on tavallinen työpäiväsi ja mitä siihen kuuluu?
- Mitä ovat tavallisesta poikkeavat työtehtävät ja onko niitä usein? (kokoukset, hanke yms.)
- Miten hanke näkyy työssänne?
- Miten työnne lisää lasten suomen kielen osaamista?
- Mitä työvälineitä/keinoja käytätte opetuksessa?
- Miten kulttuurin opetus näkyy työssänne?
- Miten päiväkotiympäristö tukee lapsen kielen ja kulttuurin kehitystä.
- Minkälaista yhteistyötä teette lasten vanhempien kanssa?
- Kertokaa teidän hankkeestanne, ja siitä millaista työtä hankkeessa teette?

Teema 3: Kokemukset

- Mitä hyviä käytäntöjä on syntynyt hankkeen aikana?
- Mitä kehitettävää? (haasteita/asioita mitä pitää huomioida)
- Oletteko saaneet palautetta lapsilta/vanhemmilta/henkilökunnalta)

Jotain muuta sanottavaa?